

Боротьба з мишоподібними гризунами на озимих в осінньо-зимовий період 2018р.

Мишоподібні гризуни — це численна група гризунів із класу ссавців. До них належать шкідники з родин мишей та хом'якоподібних (полівки). Ці тварини харчуються тваринною їжею і характеризуються дуже високою плодючістю.

Гризуни завдають значних збитків сільськогосподарському виробництву, а також є переносниками хвороб, небезпечних для людей та свійських тварин. Тому з ними треба вести непримиренну боротьбу, особливо на полях.

На території країни поширено п'ять видів мишей — хатня (повсюдно), лісова (у лісах та лісосмугах), польова (у Поліссі, Лісостепу, Карпатах, у Степу — лише біля водойм), жовтогорла (у Карпатах, Поліссі, гірських районах Криму, лісових масивах Лісостепу й частково лісонасадженнях Степу), миша-крихітка (у Поліссі й Лісостепу). Це дрібні гризуни, довжина тіла яких не перевищує 13 см, із довгим, не менш як 2/3 довжини тіла, хвостом і розвиненими вушними раковинами. Харчуються переважно насінням рослин. Значною мірою пошкоджують посіви зернових культур, соняшнику, конопель, зернобобових та багаторічних трав. Протягом року самки дають від 3–4 до 7 і більше приплодів по 3–8 малят у кожному. За сприятливих умов миші розмножуються масово. У полі вони риють неглибокі (30–38 см) нори простої будови, де живуть улітку, восени ж заселяють скирти соломи, різні будівлі, льохи, комори.

Серед полівок найбільш поширеніша й чисельна сіра (звичайна) гуртова. Ареалом є всі природні райони країни. Це дрібні гризуни, довжина їхнього тіла — 7–12 см, хвіст коротший за половину довжини тіла, вушна раковина коротка, майже непомітна в хутровому покриві голови. Полівки пошкоджують посіви зернових, багаторічних трав та інших культур, значної шкоди завдають сінокосам та пасовищам. Селяться у посівах, на вигонах, перелогових землях, городах, у молодих посадках та садах. Узимку під снігом харчуються сходами озимих зернових. Зимують також у скиртах соломи та сіна.

Розмножуються полівки протягом усього теплого періоду, а сіра — у скиртах — і взимку. Одна самка може давати до 88 особин на рік. До того ж, у сірої полівки малята стають статевозрілими через 16–22 дні, а в гуртової — через 2 місяці після народження. За сприятливих умов усе це призводить до масового розмноження гризунів.

Розмноження мишоподібних гризунів може обмежуватися природними чинниками. Так, ранні морози за відсутності снігового покриву, ожеледиці й утворення крижаної кірки на полях, різкі зимові відлиги з таненням снігу спричиняють загибель цих гризунів. Зниженню їх кількості сприяють також посушливі умови весни й літа. Певну роль у цьому відіграють також хижі та всеїдні птахи й ссавці. Та попри все це, щільність та шкодочинність гризунів

на сільськогосподарських угіддях залишаються досить високими, і тому треба завжди планувати проведення захисних заходів.

Заходи з контролю щільності популяцій мишоподібних гризунів поділяють на профілактичні й винищувальні.

Найважливішими профілактичними заходами є агротехнічні: дотримання сівозміни, боротьба з бур'янами на полях і в місцях резервацій гризунів (у лісосмугах та на узбіччях доріг і зрошувальних каналів), своєчасне й без втрат збирання врожаю, своєчасна та якісна оранка. Усе це позбавляє гризунів кормової бази і надійного сховища.

Боротьбу з гризунами треба здійснювати як у період масового розмноження, так і в період низької їх чисельності, коли вони живуть у місцях резервацій. Поряд із цим особливу увагу слід приділити посівам озимої пшениці, не допускаючи заселення їх шкідниками з осені. Для цього перед сівбою озимини треба знищувати гризунів на попереднику й на прилеглих угіддях.

Якщо ж на одному гектарі посівів озимих зернових, багаторічних трав та соняшнику щільність мишоподібних гризунів досягає 3–5 і більше колоній, то треба вжити винищувальних заходів, застосовуючи головним чином хімічні та біологічні засоби: Шторм, 0,05% воскові брикети, використовують для знищення мишей та полівок на посівах зернових культур, багаторічних трав, соняшнику. Цей родентицид на зерновій основі з діючою речовиною флокумафен, що є похідним від кумарину і належить до антикоагулянтів крові. Препарат розкладають на полях восени — після збирання врожаю або навесні — у період дефіциту природної їжі для гризунів. Норми витрати — 0,7–1,5 кг/га (1–2 брикети в нору). Принаду відновлюють через кожні 7–10 днів — аж до повного знищення гризунів.

Проти мишоподібних гризунів можна використовувати й аміачну воду 150–200 г в нору з наступним притоптуванням.

Лабораторії біологічного захисту рослин виготовляють біопрепарат Бактероденцид — зерно, заражене бактеріями мишачого тифу (2 г в нору). Застосовуючи родентициди, слід враховувати видовий склад гризунів, пори року, особливого значення надаючи домінуванню шкідників на кожному полі. Так, найкращою принадою для мишей, що харчуються насінням рослин, є зерно пшениці; для полівок узимку — лише зерно, проте влітку, у спекотну погоду, більш ефективними є зелені рослинні принади. Проте ефективність зернової принади у боротьбі проти полівок в окремих випадках (особливо взимку на озимій пшениці з густим і високим травостоєм) може бути дуже низькою, адже молоді полівки, що народжуються взимку, зерном не харчуються і тому зернової принади уникають. У такому разі слід використовувати аміачну воду.

Проти польової миші застосування Бактеродентициду неефективне, оскільки вона зовсім несприйнятлива до бактерій мишачого тифу. Не слід використовувати і зернових отруєних принад, бо польова миша (і лише вона), поїдаючи зерно (зокрема пшеницю), завжди вилущує його, відкидаючи оболонку, що містить у собі найбільше отрути. Ефективним проти цього

гризуна може бути застосування аміачної води, препарат Шторм, 0,005% воскові брикети, 1 брикет/нора. Принаду закладають у нору з подальшим її загортанням.

Існує й дідівський метод боротьби з гризунами — приваблення хижих птахів за допомогою жердин, розставлених у полях.

Також на присадибних ділянках висаджують рослини, запах яких не переносять гризуни часник, чорнокорінь бузину. Щоб позбутися мишей які вже оселились на ділянці в нірки заливають настій рослин бузини або часнику. Можна закласти в нірки шматочки гілочок туї або бузини, листя волоського горіха, зубчики часнику.

В якості хімічних відлякувачів використовують нашатирний спирт і гас змочують ними ватку та поміщають в поліетиленовий пакетик або завертають у плівку і проколюють невеликий отвір. Ватка довго не висихає, постійно заповнюючи випаровуванням нору.

Встановлено, що полівки бояться струсу ґрунту та різких вібруючих звуків, на присадибній забивають невисокі жердини, на кінцях яких підвішують консервні банки, дзвіночки або інші предмети, що видають дзвінкі звуки під дією вітру і струсу. Можна до половини вкопати в землю пластикові пляшки в похилому положенні, направивши горлечка в різні боки. У вітряну погоду вони будуть гудіти. Шум позбавить гризунів спокою, і вони підуть в більш спокійні та тихі місця.